

BUCUREȘTII ÎN VREMEA LUI VLAD ȚEPEȘ

Gabriel Constantin

În prima jumătate a secolului al XV-lea, ținta expedițiilor otomane în Țara Românească o reprezenta bazinul Argeșului, aflat într-o prosperă situație economică. Pentru a rezista în fața acestei primejdii era nevoie de consolidarea și îmbogățirea sistemului de fortificații militare în sudul țării, fapt care nu putea scăpa din vedere remarcabilului strateg Vlad Țepeș. În aceste împrejurări, în primul deceniu al celei de a doua jumătăți a secolului al XV-lea, Vlad Țepeș ridică pe teritoriul de azi al Bucureștiului o cetate cunoscută sub numele de „**Cetatea București**”, după așezarea din apropiere, sau de „**Cetatea Dâmbovița**”, după vecinătatea râului omonim.

Cercetările arheologice desfășurate în deceniile 6-7 ale secolului trecut au atestat faptul că cetatea lui Vlad Țepeș a fost ridicată la Curtea Veche, peste ruinele unei fortificații construite în cea de a doua jumătate a secolului al XIV-lea. Această fortificație era un turn trapezoidal, care se întindea pe o suprafață de 160 mp, fiind construit din cărămidă și având colțurile întărite cu blocuri de piatră. Un șanț lat de 1,50-2,00 lățime înconjură construcția.

În ceea ce privește cetatea lui Vlad Țepeș, aceasta a fost ridicată în anii 1458-1459 cu ajutorul meșterilor brașoveni. Avea o formă dreptunghiulară, fiind edificată din bolovani de râu și mortar. Zidul avea grosimea de cca 0,70 m. Laturile de sud, nord și est erau însoțite de hrube late de 5-6 m. Pe partea de vest se desfășurau subsoluri late de 12 m compartimentate în patru încăperi. În mijlocul acestui edificiu exista o curte interioară cu suprafața de cca 110 mp. Astfel, la jumătatea secolului al XV-lea, cetatea se prezenta ca o construcție cu subsoluri mult înălțate, cu parter dotat cu încăperi pe toate cele patru laturi, cu o curte interioară al cărui acces era pe latura de sud. În interiorul Muzeului Curtea-Veche, vizitatorii au posibilitatea să urmărească zidurile din bolovani de piatră ce formau laturile exterioare ale edificiului voievodal. Numai peretele de sud a fost distrus în secolul al XIX-lea până la temelie. Totodată, încă din secolul al XVI-lea, când s-a realizat actuala compartimentare, zidurile care formau curtea interioară au fost și ele demantelate. Subsolurile cetății lui Țepeș erau închise cu planșee de lemn, sprijinite pe bărne patrulater. Nu există nici un indiciu referitor la modul în care era executat parterul cetății. După dimensiunile precizate la subsol, reiese că apartamentele domnești și sala divanului trebuie să se fi aflat pe partea de vest, cu atât mai mult cu cât, până în secolele XVII-XVIII, latura vestică a Palatului a fost rezervată domnului și sălii mari.

Din interiorul acestei noi construcții, Vlad Țepeș a emis documentul de la 20 septembrie 1459, considerat până în prezent cea mai veche atestare scrisă a numelui Capitalei noastre.

Treptat, Bucureștii se impun ca unul dintre cele mai importante târguri ale țării, având o structură socială complexă, compusă din meșteșugari, țărani liberi și dependenți, călugări, ostași și, nu în ultimul rând, boieri, dintre care, unii, ocupau dregătorii domnești. Prezența voievodului Vlad Țepeș la București era impusă de preconizata politică antiotomană pe care acesta urma să o desfășoare. Două obiective strategice ale acestei lupte erau imperios necesare a fi realizate; pe de o parte, Vlad Țepeș avea nevoie de un punct fortificat ridicat într-o zonă de unde puteau fi supravegheate mișcările armatei otomane, iar Bucureștii corespundeau din acest punct de vedere

cerințelor domnitorului român; pe de altă parte, domnitorul român nu putea iniția lupta antiotomană fără să-și consolideze autoritatea în fața mării boierimi și fără să-și organizeze armata. Odată îndeplinite aceste obiective, Vlad Țepeș a deschis războiul împotriva Imperiului otoman prin refuzul plății tributului, fapt care a atras o campanie de pedepsire a voievodului român inițiată de către sultanul Mahomed II, în vara anului 1462. Este posibil ca din București să fi declanșat Țepeș expedițiile în urma cărora au fost nimicite fortificațiile otomane de la Dunăre, de la gurile acesteia până la Zimnicea, după cum la fel de probabil este ca războiul antiotoman din vara anului 1462 să fi avut unele etape de desfășurare și pe teritoriul Bucureștilor.

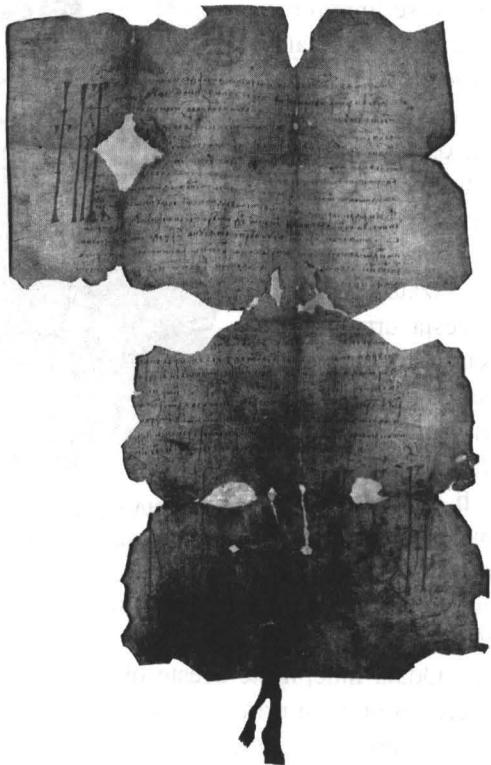
Campania de pedepsire a lui Vlad Țepeș, inițiată de către Mahomed II, s-a soldat cu un eșec, pe care sultanul s-a grăbit să îl mascheze prin organizarea unor mari festivități la Adrianopol. Dar, în același timp, contradicțiile dintre Vlad Țepeș și marea boierime în ceea ce privește războiul antiotoman s-au ascuțit, astfel încât, în noiembrie 1462, voievodul român era îndepărtat din domnie și înlocuit cu fratele său, Radu cel Frumos, protejatul otomanilor.

Promovând o politică supusă intereselor Porții otomane, Radu cel Frumos și-a stabilit reședința domnească la București, spre deosebire de înaintașii săi, care au

Vlad Țepeș (1456-1462),
citorul Cetății Bucureștiului

preferat Târgoviștea. Interesant este de remarcat faptul că, odată cu alegerea făcută de către Radu cel Frumos în stabilirea reședinței domnești la București, s-a inaugurat o pendulare a domnitorilor Țării Românești între București și Târgoviște în funcție de politica anti sau filoottomană pe care aceștia o promovau. Astfel, domnitorii care nu se temeau de o incursiune a otomanilor la nord de Dunăre, sau, care, din contră,

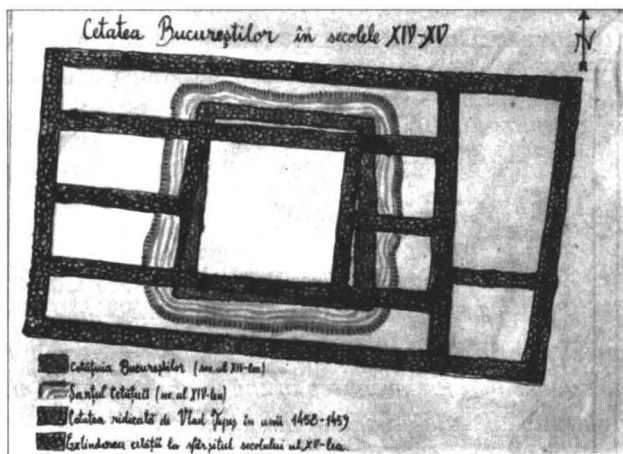

**Prima atestare documentară a orașului București.
Hrisov de la Vlad Țepeș, 20 septembrie 1459**

aveau nevoie de ajutorul lor, preferau să locuiască la București, în timp ce voievozii care nu urmau politica Porții alegeau Târgoviștea. Cu alte cuvinte, putem spune că dacă, inițial, ridicarea cetății Bucureștilor în timpul lui Vlad Țepeș a avut rațiuni de ordin militar ca parte a unei politici antiotomane, ulterior, Radu cel Frumos a schimbat rolul acestei cetăți într-o necesitate a aceluia domnitor supus otomanilor de a fi cât mai aproape de raialele de la Dunăre.

Cel mai vechi document cunoscut până în prezent, în care Bucureștii apar ca reședință domnească, a fost emis în vremea lui Radu cel Frumos, la 14 octombrie

1465, „în cetatea de scaun București”. Însă este posibil ca Bucureștii să fi fost locuiți de același voievod chiar din noiembrie 1465. Trebuie amintit și faptul că din 16 documente emise de Radu cel Frumos, nici unul nu a fost dat din Târgoviște.

Cetatea Bucureștilor în secolele XIV-XV

Inițial calmă, domnia lui Radu cel Frumos a înregistrat în cea de a doua parte puternice conflicte cu Ștefan cel Mare. La 18 noiembrie 1473, în urma înfrângerii de pe apa Vodnei, la cca 45 de km de București, fratele lui Vlad Țepeș s-a refugiat „în cetatea de scaun Dâmbovița”, unde oastea lui Ștefan „l-a asediat cu tărie”, dar, cum nu-l caracteriza curajul, „în cursul nopții Radu Vodă au fugit din castel” și a lăsat în cetate steagurile, averea și chiar familia. La 24 noiembrie 1473, moldovenii intrau în Cetatea Bucureștilor, iar Grigore Ureche amintește în letopisețul său că: „Ștefan Vodă au dobândit Cetatea Dâmbovița și au intrat întrânsa și au luat-o lui doamnă și toate avuțiile lui și toate veșmintele lui cele scumpe și visteriile și toate steagurile lui”. Însemnarea cronicarului moldovean este extrem de importantă pentru că ea subliniază rolul cetății ca loc de păstrare a visteriei țării, a steagurilor domnești, a bogățiilor voievodului.

Deși informațiile privitoare la situația cetății sunt lapidare, totuși se poate aprecia, pe baza câtorva elemente, că Bucureștii nu au avut prea mult de suferit. Asediul scurt și faptul că Ștefan cel Mare a putut rămâne câteva zile în cetate sunt mărturii concludente în acest sens.

Revenind la Vlad Țepeș, trebuie amintit faptul că ridicarea cetății și prezența voievodului și a curții sale au reprezentat premisele creșterii rolului economic, politic și militar al Bucureștilor. Procesul de urbanizare s-a accentuat în condițiile în care existența unei cetăți și avantajele de siguranță pe care le oferea aceasta negustorilor și meșteșugarilor au condus la adâncirea diferenței dintre orașul în formare și satele

din jur. Bucureștii tind să devină centrul vieții meșteșugărești și de schimb pentru întreaga țară.

În concluzie, putem spune că, după moartea lui Vlad Țepeș, Bucureștii devin unul dintre cele mai importante centre orășenești ale Țării Românești, deținând primul loc după Târgoviște. Documentele vremii, dincolo de orice exagerare, în care se amintește de „marea sau minunata cetate” reflectă totuși o anumită realitate care nu poate fi negată.

SUMMARY

Vlad Țepeș – the Empaler – was the first ruler to settle his Capital in Bucharest, coming from Târgoviște. The oldest document attesting the name of Bucharest was issued by his chancellery, on September 20th 1459. The presence in Bucharest of the ruler and his court generated the premises of the town development, therefore Vlad the Empaler is rightfully considered one of the founders of Bucharest.